

Inwestycje celu publicznego –
szczególne rozwiązania prawne
w zakresie lokalizacji
i realizacji tego rodzaju inwestycji

r.pr. A. Ludwikowska

Kraków, 16 października 2025 r.

Agenda

- I. Wstęp;
- II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego.
- III. Inwestycje celu publicznego lokalizowane i realizowane na podstawie specustaw.
- IV. Wywłaszczenie nieruchomości (przesłanki wywłaszczenia, procedura administracyjna, ustalenie i wypłata odszkodowania).
- V. Podsumowanie i dyskusja.

I. Wstęp

WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH I SKRÓTÓW PRZYWOŁANYCH W PREZENTACJI:

- ❑ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. z 2024 r. poz. 1130) „**Ustawa**”
- ❑ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1145) „**UGN**”
- ❑ Ustawa z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 311) „**Specustawa drogowa**”
- ❑ Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1199) „**Specustawa przesyłowa**”
- ❑ Ustawa z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 274) „**Specustawa przeciwpowodziowa**”
- ❑ Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1234) „**Ustawa o transporcie kolejowym**”
- ❑ Ustawa z 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 311 z późn. zm.) „**Ustawa szerokopasmowa**”
- ❑ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 572 z późn. zm.) „**KPA**”

I. Wstęp

---

inwestycja celu publicznego - należy przez to rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), oraz metropolitalnym (obejmującym obszar metropolitalny) bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2023 r. poz. 344, z późn. zm.);

I. Wstęp

Inwestycja celu publicznego

działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), oraz metropolitalnym (obejmującym obszar metropolitalny)

bez względu na status podmiotu podejmującego te działania

bez względu na źródła ich finansowania

stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami

I. Wstęp

Inwestycja celu publicznego

„Nie każda inwestycja stanowiąca realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami jest inwestycją celu publicznego w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a to dlatego, że nie każde przedsięwzięcie kwalifikowane jako cel publiczny jest inwestycją o znaczeniu lokalnym lub ponadlokalnym. Znaczenie lokalne lub ponadlokalne danej inwestycji należy powiązać z urzeczywistnieniem konkretnego interesu publicznego, istotnego dla zbiorowości, przynajmniej na poziomie lokalnym.”

[Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 4 września 2023 r., II OSK 882/22]

I. Wstęp

Inwestycja celu publicznego

„Zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, inwestycją celu publicznego, której posadowienie wymaga uprzedniego wydania decyzji lokalizacyjnej - inwestycją celu publicznego jest działanie o znaczeniu między innymi gminnym, stanowiące realizację celów wskazanych w ustawie o gospodarce nieruchomościami. Zgodnie z przepisem art. 6 pkt 2 tej ustawy, celem publicznym jest między innymi budowa i utrzymywanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji płynów, pary, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń. W konsekwencji, inwestycją taką nie jest posadowienie przewodu do przesyłania i dystrybucji energii elektrycznej, jeżeli nie da się stwierdzić, czy inwestycja ta posiada doniosłość dla gminy albo chociaż jej części. W szczególności, inwestycja celu publicznego skoncentrowana na budowie linii energetycznej jest inwestycją celu publicznego, jeżeli ta inwestycja będzie miała w dalszej perspektywie czasowej rozbudowanie jej o kolejne "rozwidlenia" sieci, a nie służyła wyłącznie jednemu adresatowi.”

[Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 13 lutego 2025 r., II SA/Po 569/24]

I. Wstęp

Inwestycja celu publicznego

„Zamierzenie inwestycyjne polegające na budowie gazociągu wysokiego ciśnienia spełnia ustawowe wymogi inwestycji celu publicznego w rozumieniu art. 2 pkt 5 Ustawy o planowaniu, według którego, ilekroć w przepisach ustawy o planowaniu jest mowa o inwestycji celu publicznego, należy przez to rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), oraz metropolitalnym (obejmującym obszar metropolitalny) bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 UGN. Według przywołanego art. 6 UGN, do celów publicznych zaliczono m.in. budowę i utrzymywanie przewodów i urządzeń służących do przesyłania gazów (pkt 2).

W świetle powyższych regulacji charakter planowanego zamierzenia, jako inwestycji celu publicznego, nie zależy od statusu prawnego inwestora, liczby przyszłych beneficjentów, jak również źródeł jej finansowania. Ustawodawca bowiem ani w ustawie o planowaniu, ani w UGN, nie uzależnia uznania inwestycji za inwestycję celu publicznego od wymienionych powyżej dystynkcji.”

[Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 grudnia 2023 r., II OSK 872/21]

I. Wstęp

**Enumeratywne wyliczenie celów publicznych
zawiera art. 6 UGN.**

I. Wstęp

Celami publicznymi w rozumieniu UGN są:

- 1) wydziałanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji;
  - 1a) wydzielenie gruntów pod linie kolejowe oraz ich budowa i utrzymanie;
  - 1b) wydzielanie gruntów pod lotniska, urządzenia i obiekty do obsługi ruchu lotniczego, w tym rejonów podejść, oraz budowa i eksploatacja tych lotnisk i urządzeń;
  - 1c) wydzielanie gruntów pod porty i przystanie morskie oraz ich budowa, modernizacja i utrzymanie;
  - 1d) wydzielanie gruntów pod infrastrukturę zapewniającą dostęp do portów lub przystani morskich oraz jej budowa, modernizacja i utrzymanie;
- 2) budowa i utrzymywanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji płynów, pary, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń;
  - 2a) budowa i utrzymywanie sieci transportowej dwutlenku węgla;

I. Wstęp

„Za inwestycję celu publicznego, który to cel jest wymieniony w art. 6 pkt 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami należy uznać budowę obiektów i urządzeń łączności publicznej. Do tych urządzeń należy zaliczyć wieżę telekomunikacyjną wraz z antenami i pozostałą infrastrukturą. Skoro zaś jest to zamierzenie inwestycyjne wykorzystywane do świadczenia usług telekomunikacyjnych dostępnych dla ogółu użytkowników, to posiada status urządzenia łączności publicznej.”

[Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 21 lutego 2023 r., II OSK 548/20]

„Budowa drogi gminnej, jako drogi publicznej, jest inwestycją celu publicznego w rozumieniu art. 6 pkt 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami, stąd też Inwestor zasadnie skorzystał w niniejszej sprawie z możliwości uzyskania decyzji lokalizacyjnej.”

[Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 4 października 2022 r., II OSK 2962/19]

„Drogi dojazdowe i lokalne nie mieszczą się w pojęciu drogi publicznej, o jakiej mowa w art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.).”

[Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 11 maja 2007 r., I SA/Wa 61/07]

I. Wstęp

„Jeżeli planowana inwestycja ma na celu dostarczenie odbiorcom na terytorium gminy gazu, co mieści się w zadaniach własnych gminy, to okoliczność, że inwestycja ta w swym przebiegu obejmie wycinek terytorium gminy, a nie wszystkie lub większość położonych na jej terytorium nieruchomości, nie może stać na przeszkodzie uznania tej inwestycji za inwestycję celu publicznego w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.”

[Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 26 marca 2025 r., II OSK 1941/22]

„Tylko budowa i utrzymanie przewodów i urządzeń służących do przesyłania energii elektrycznej ex definitione stanowi cel publiczny, a pozostałe zamierzenia inwestycyjne z tej sfery gospodarki energetycznej do uzyskania takiej kwalifikacji potrzebują wykazania się dodatkową cechą "niezbędności do korzystania". Sam fakt wytwarzania i przetwarzania energii w elektrowni wodnej celem jej późniejszego przekazania do sieci przesyłowych nie powinien być interpretowany jako wskazujący na ową niezbędność.”

[Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 15 maja 2008 r., II OSK 548/07]

I. Wstęp

Celami publicznymi w rozumieniu UGN są:

- 2b) budowa i utrzymywanie instalacji i urządzeń służących do przesyłania, dystrybucji lub magazynowania wodoru, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych instalacji i urządzeń;
- 3) budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania lub ich wykorzystania w instalacji odnawialnego źródła energii wytwarzającej biogaz w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. z 2023 r. poz. 1436, 1597, 1681 i 1762 oraz z 2024 r. poz. 834);
- 4) budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego;
- 4a) budowa oraz utrzymywanie morskiej farmy wiatrowej w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 2020 r. o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 182) wraz z zespołem urządzeń służących do wyprowadzenia mocy w rozumieniu tej ustawy;

I. Wstęp

„Poprzez wskazanie, iż celem publicznym jest regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego ustawodawca jednocześnie określił, że nie będzie celem publicznym regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, stanowiących własność podmiotów innych niż Skarb Państwa czy jednostki samorządu terytorialnego. Powyższe oznacza, że budowa urządzeń tego typu, niebędących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego, chociażby służąca pożytecznym celom gospodarczym, nie będzie nosiła znamion "publiczności", co wywoła ten skutek, iż niedopuszczalne będzie wyłączenie gruntów pod budowę urządzeń melioracyjnych należących do innych podmiotów.”

[Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z 16 czerwca 2011 r. II SA/Łd 322/11]

„Ani przepis art. 6 pkt 2 UGN, ani przepis pkt 4 art. 6 tej ustawy, jak też żaden przepis innej ustawy, nie uprawnia do uznania budowy zespołu elektrowni wiatrowych za inwestycję celu publicznego, o której mowa w art. 2 pkt 5 Ustawy. Wprowadzona w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. instytucja lokalizacji celu publicznego stanowi bowiem wyjątek w stosunku do ogólnej zasady wydawania decyzji o warunkach zabudowy, a zatem określone w art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami kategorie celów publicznych winny być ściśle interpretowane.”

[Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z 18 stycznia 2011 r. II SA/Bd 1307/10]

I. Wstęp

Celami publicznymi w rozumieniu UGN są:

- 4b) budowa, przebudowa i utrzymanie elektrowni szczytowo-pompowej oraz inwestycji towarzyszącej w rozumieniu odpowiednio art. 2 pkt 1 i 5 ustawy z dnia 14 kwietnia 2023 r. o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie elektrowni szczytowo-pompowych oraz inwestycji towarzyszących (Dz.U. poz. 1113);
- 5) opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- 5a) ochrona Pomników Zagłady w rozumieniu przepisów o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady oraz miejsc i pomników upamiętniających ofiary terroru komunistycznego;
- 6) budowa i utrzymywanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, sądów i prokuratur, uczelni publicznych, federacji podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, o których mowa w art. 165 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r. poz. 742, z późn. zm.3)), szkół publicznych, państwowych lub samorządowych instytucji kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, obiektów sportowych;

I. Wstęp

Celami publicznymi w rozumieniu UGN są:

- 6a) budowa i utrzymywanie obiektów oraz pomieszczeń niezbędnych do realizacji obowiązków w zakresie świadczenia usług powszechnych przez operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe (Dz.U. z 2023 r. poz. 1640 oraz z 2024 r. poz. 467), a także innych obiektów i pomieszczeń związanych ze świadczeniem tych usług;
- 7) budowa, utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa, a także ustanowienie strefy ochronnej terenu zamkniętego, w tym wynikające z umów lub porozumień międzynarodowych, a także na potrzeby ochrony granicy państwowej lub zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich;
- 8) poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górnictwem;
- 8a) poszukiwanie lub rozpoznawanie kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz podziemne składowanie dwutlenku węgla;

I. Wstęp

Celami publicznymi w rozumieniu UGN są:

- 8b) podziemne bezzbiornikowe magazynowanie wodoru;
- 9) zakładanie i utrzymywanie cmentarzy;
- 9a) ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej;
- 9b) ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody;
- 9c) wydziałanie gruntów pod publicznie dostępne samorządowe: ciągi piesze, place, parki, promenady lub bulwary, a także ich urządzenie, w tym budowa lub przebudowa;
- 9d) wykonywanie urządzeń lub budowli służących zapobieganiu lub zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 10) inne cele publiczne określone w odrębnych ustawach.

I. Wstęp

„Użyte w art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami określenie "droga publiczna" należy odczytywać z uwzględnieniem przepisów ustawy o drogach publicznych, która w art. 2 ust. 1 i 2 stanowi, że drogi publiczne dzielą się na: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne, przy czym zaliczenie danej drogi do jednej z tych kategorii następuje w ściśle określony sposób. Do kategorii dróg krajowych dokonuje tego w formie rozporządzenia minister właściwy do spraw transportu, a zaliczenie do kategorii dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych następuje odpowiednio w drodze uchwały sejmiku województwa, rady powiatu i rady gminy. Drogi niezaliczone do żadnej kategorii dróg publicznych, są natomiast drogami wewnętrznymi.”

[Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego We Wrocławiu 22 marca 2022 r. II SA/Wr 361/21]

„Interpretacja art. 6 pkt 10 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 121 ze zm.), odsyłającego do celów określonych w innych ustawach, musi być dokonywana z daleko posuniętą ostrożnością. Za cel publiczny nie może być uznawany dowolny cel publiczny wskazany w innej ustawie, a tylko taki, który mieści się w zamkniętym katalogu konkretnych celów albo wyraźnie jest w innej ustawie określony jako cel publiczny.”

[Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 8 lutego 2021 r. I OSK 3767/18]

Część II

Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

---

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

---

Inwestycja celu publicznego jest lokalizowana na podstawie planu miejscowego, a w przypadku jego braku - w drodze decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Warunek, o którym mowa w art. 61 ust. 1 pkt 4, stosuje się odpowiednio.
[Art. 50 ust. 1 Ustawy]

Przepisu art. 61 ust. 1 pkt 4 nie stosuje się do inwestycji celu publicznego w przypadkach uzasadnionych potrzebami obronności lub bezpieczeństwa państwa albo ochrony granicy państwowej, a także do inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej.
[art. 50 ust. 1a Ustawy]

Art. 61 ust. 1 pkt 4 Ustawy:

- teren nie wymaga uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne albo jest objęty zgodą uzyskaną przy sporządzaniu miejscowych planów, które utraciły moc na podstawie art. 67 ustawy, o której mowa w art. 88 ust. 1.

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

ZWOLNIENIA Z OBOWIĄZKU UZYSKANIA DECYZJI O USTALENIU LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

Nie wymagają wydania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego roboty budowlane:

1) polegające na remoncie, montażu lub przebudowie, jeżeli nie powodują zmiany sposobu zagospodarowania terenu i użytkowania obiektu budowlanego oraz nie zmieniają jego formy architektonicznej, a także nie są zaliczone do przedsięwzięć wymagających przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska, albo

2) niewymagające pozwolenia na budowę.
[art. 50 ust. 2 Ustawy]

Nie wymaga wydania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, budowa infrastruktury telekomunikacyjnej o nieznacznym oddziaływaniu oraz wykonywanie innych robót budowlanych dotyczących takiej infrastruktury.

[art. 47 Ustawy
szerokopasmowej]

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

ORGAN UPRAWNIONE DO WYDANIA DECYZJI O USTALENIU LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

W sprawach ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego decyzje wydają w odniesieniu do:

- 1) inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym i wojewódzkim - wójt, burmistrz albo prezydent miasta w uzgodnieniu z marszałkiem województwa;
- 2) inwestycji celu publicznego o znaczeniu powiatowym i gminnym - wójt, burmistrz albo prezydent miasta;
- 3) inwestycji celu publicznego na terenach zamkniętych - wojewoda.

[art. 51 ust. 1 Ustawy]

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

USTALENIE LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO NASTĘPUJE NA WNIOSEK INWESTORA.

Wniosek o ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego powinien zawierać:

- 1) mapę zasadniczą lub, w przypadku jej braku, mapę ewidencyjną, pochodzące z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego, obejmujące teren, którego wniosek dotyczy, wraz z obszarem, na który inwestycja będzie oddziaływać, w skali 1:500 lub 1:1000, a w stosunku do inwestycji liniowych również w skali 1:2000, w postaci:
  - a) elektronicznej - w obowiązującym państwowym systemie odniesień przestrzennych albo
  - b) papierowej;
- 1a) określenie granic terenu objętego wnioskiem;

- 2) charakterystykę inwestycji, obejmującą:
    - a) określenie zapotrzebowania na wodę, energię oraz sposobu odprowadzania lub oczyszczania ścieków, a także innych potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej, a w razie potrzeby również sposobu unieszkodliwiania odpadów,
    - b) określenie planowanego sposobu zagospodarowania terenu oraz charakterystyki zabudowy i zagospodarowania terenu, w tym przeznaczenia i gabarytów projektowanych obiektów budowlanych oraz powierzchni terenu podlegającej przekształceniu, przedstawione w formie opisowej i graficznej,
    - c) określenie charakterystycznych parametrów technicznych inwestycji oraz dane charakteryzujące jej wpływ na środowisko;
- [art. 52 ust. 1-2 Ustawy]

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

USTALENIE LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO NASTĘPUJE NA WNIOSEK INWESTORA.

Do wniosku o ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego dołącza się decyzje, których obowiązek dołączenia wynika z odrębnych przepisów, w szczególności decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach zgodnie z art. 72 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2023 r. poz. 1094, z późn. zm.).
[art 52 ust. 2a Ustawy]

Nie można uzależnić wydania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego od zobowiązania się wnioskodawcy do spełnienia nieprzewidzianych odrębnymi przepisami świadczeń lub warunków.

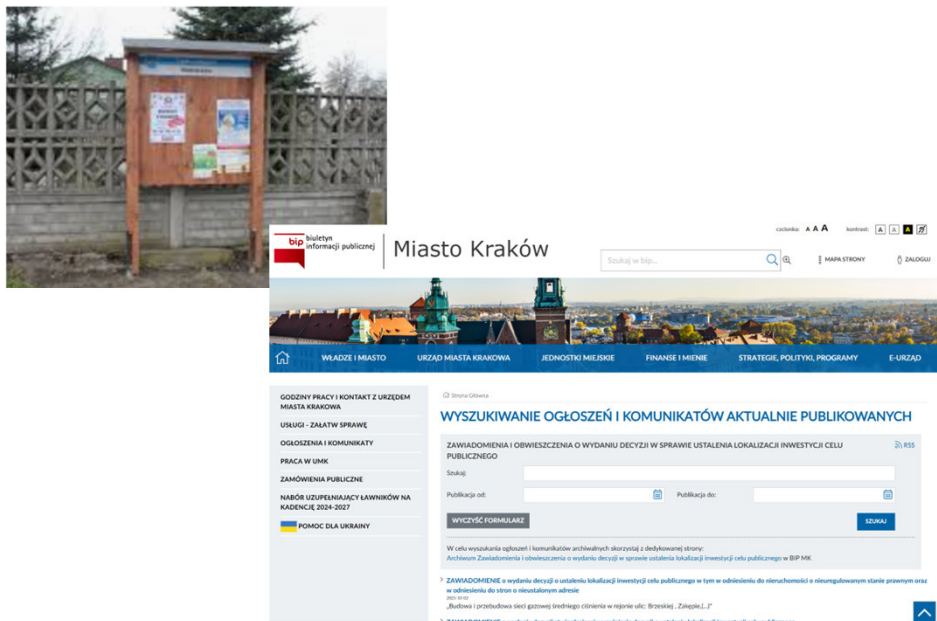
[art. 52 ust. 3 Ustawy]

„W toku postępowania o wydanie decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego nie prowadzi się postępowania i nie podejmuje się wiążących ustaleń w zakresie szczegółowej lokalizacji inwestycji, a wskazuje się jedynie, iż zrealizowanie zamierzenia w granicach określonych we wniosku odpowiada przepisom prawa. Kwestia zgody właścicieli nieruchomości, przez które ma przechodzić planowana inwestycja, na jej umieszczenie na tym terenie, nie ma w toku postępowania w sprawie wydania decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego znaczenia - wymogu takiego nie stawiają przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i nie jest to konieczne z uwagi na cel i istotę tego postępowania.”

[wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 25 października 2023 r. sygn. akt II OSK 1382/22]

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

PRZEBIEG POSTĘPOWANIA

O wszczęciu postępowania w sprawie wydania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, o wydanych w jego toku postanowieniach oraz o decyzji kończącej to postępowanie strony zawiadamia się w drodze udostępnienia zawiadomienia w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego organ prowadzący postępowanie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, z wyłączeniem inwestycji lokalizowanych na terenach zamkniętych ustalonych przez Ministra Obrony Narodowej decyzją, o której mowa w art. 4 ust. 2a ustawy z dnia 17 maja 1989 r. - Prawo geodezyjne i kartograficzne. Inwestora oraz właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości, na których będą lokalizowane inwestycje celu publicznego, zawiadamia się w sposób, o którym mowa w art. 39 Kodeksu postępowania administracyjnego.
[art 52 ust. 2a Ustawy]

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

PRZEBIEG POSTĘPOWANIA

Właściwy organ w postępowaniu związanym z wydaniem decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego dokonuje analizy:

- 1) warunków i zasad zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy, wynikających z przepisów odrębnych;
- 2) stanu faktycznego i prawnego terenu, na którym przewiduje się realizację inwestycji.
[art 53 ust. 3 Ustawy]

„Brak przeprowadzenia przez organ I instancji analizy, o jakiej mowa w art. 53 ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, jako istotna wada postępowania administracyjnego, musiało skutkować zastosowaniem art. 138 § 2 KPA. Obowiązek dokonania analizy warunków i zasad zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy, wynikających z przepisów odrębnych oraz stanu faktycznego i prawnego terenu, na którym przewiduje się realizację inwestycji, w postępowaniu dotyczącym wydania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, wynika wprost z obowiązującego przepisu prawa. Brak dokonania takiej analizy przez organ I instancji wymagało zastosowania przez organ odwoławczy art. 138 § 2 KPA.”

[wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 19 września 2023 r.
sygn. akt II OSK 1612/23]

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

UZGODNIENIE PROJEKTU DECYZJI

Decyzje, o których mowa w art. 51 ust. 1, wydaje się po uzgodnieniu z:

- 1) ministrem właściwym do spraw zdrowia - w odniesieniu do inwestycji lokalizowanych w miejscowościach uzdrowiskowych, zgodnie z odrębnymi przepisami;
- 2) wojewódzkim konserwatorem zabytków - w odniesieniu do obszarów i obiektów objętych formami ochrony zabytków, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków;
- 2a) właściwym organem Państwowej Inspekcji Sanitarnej - pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych;
- 3) dyrektorem właściwego urzędu morskigo - w odniesieniu do obszarów pasa technicznego, pasa ochronnego oraz morskich portów i przystani;

4) właściwym organem nadzoru górniczego - w odniesieniu do terenów górniczych;

4a) ministrem właściwym do spraw środowiska - w odniesieniu do udokumentowanych:

- a) złóż kopalin, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze,
- b) uznanych za strategiczne złóż kopalin, o których mowa w art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze,
- c) kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla i podziemnych bezzbiornikowych magazynów substancji;

5) marszałkiem województwa - w odniesieniu do udokumentowanych:

- a) złóż kopalin, o których mowa w art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze, innych niż złoża strategiczne,
- b) wód podziemnych;

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

UZGODNIENIE PROJEKTU DECYZJI

5a) starostą, jako właściwym organem ochrony środowiska - w odniesieniu do terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych;

6) organami właściwymi w sprawach ochrony gruntów rolnych i leśnych oraz melioracji wodnych - w odniesieniu do gruntów wykorzystywanych na cele rolne i leśne w rozumieniu przepisów o gospodarce nieruchomościami;

7) dyrektorem parku narodowego - w odniesieniu do obszarów położonych w granicach parku i jego otuliny;

8) regionalnym dyrektorem ochrony środowiska - w odniesieniu do innych niż wymienione w pkt 7 obszarów objętych ochroną na podstawie przepisów o ochronie przyrody;

9) właściwym zarządcą drogi - w odniesieniu do obszarów przyległych do pasa drogowego;

9a) Prezesem Urzędu Transportu Kolejowego - w odniesieniu do linii kolejowej o znaczeniu państwowym oraz gruntów w jej sąsiedztwie;

10) (uchylony)

10a) wojewodą, marszałkiem województwa oraz starostą w zakresie zadań rządowych albo samorządowych, służących realizacji inwestycji celu publicznego, o których mowa w art. 39 ust. 3 pkt 3 - w odniesieniu do terenów, przeznaczonych na ten cel w planach miejscowych, które utraciły moc na podstawie art. 67 ustawy, o której mowa w art. 88 ust. 1;

11) dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie - w odniesieniu do obszarów, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne, w zakresie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu;

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

UZGODNIENIE PROJEKTU DECYZJI

12) właściwym organem Państwowej Straży Pożarnej i wojewódzkim inspektorem ochrony środowiska - w zakresie lokalizacji nowych zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, nowych inwestycji i zagospodarowania terenów w sąsiedztwie zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, w przypadku gdy te inwestycje lub sposób zagospodarowania terenów zwiększają ryzyko lub skutki poważnych awarii przemysłowych, oraz zmian, o których mowa w art. 250 ust. 5 i 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, w istniejących zakładach o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej;

13) Prezesem Urzędu Lotnictwa Cywilnego w zakresie ustalonym w art. 86 ust. 7 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. - Prawo lotnicze, a w zakresie ustalonym w art. 877 pkt 1 tej ustawy z Prezesem Urzędu Lotnictwa Cywilnego, właściwymi organami wojskowymi oraz ministrem właściwym do spraw wewnętrznych;

14) podmiotem zarządzającym - w odniesieniu do obszaru właściwego portu lub przystani, z wyłączeniem morskich portów wojennych i terenów zamkniętych zlokalizowanych w granicach portu lub przystani morskiej;

15) właściwym organem wojskowym - w odniesieniu do stref ochronnych terenów zamkniętych ustalonych przez Ministra Obrony Narodowej;

16) Spółką Celową, o której mowa w art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym, w zakresie dotyczącym lokalizacji Inwestycji i Inwestycji Towarzyszących oraz obszaru otoczenia Centralnego Portu Komunikacyjnego, o których mowa w tej ustawie.

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

UZGODNIENIE PROJEKTU DECYZJI

Uzgodnień, o których mowa w ust. 4, dokonuje się w trybie art. 106 Kodeksu postępowania administracyjnego, z tym że zażalenie przysługuje wyłącznie inwestorowi. W przypadku niezajęcia stanowiska przez organ uzgadniający w terminie 2 tygodni od dnia doręczenia wystąpienia o uzgodnienie - uzgodnienie uważa się za dokonane.
[art 53 ust. 5 Ustawy]

§ 1. Jeżeli przepis prawa uzależnia wydanie decyzji od zajęcia stanowiska przez inny organ (wyrażenia opinii lub zgody albo wyrażenia stanowiska w innej formie), decyzję wydaje się po zajęciu stanowiska przez ten organ.

§ 2. Organ załatwiający sprawę, zwracając się do innego organu o zajęcie stanowiska, zawiadamia o tym stronę.

§ 3. Organ, do którego zwrócono się o zajęcie stanowiska, obowiązany jest przedstawić je niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia mu żądania, chyba że przepis prawa przewiduje inny termin.

§ 4. Organ obowiązany do zajęcia stanowiska może w razie potrzeby przeprowadzić postępowanie wyjaśniające.

§ 5. Zajęcie stanowiska przez ten organ następuje w drodze postanowienia, na które służy stronie zażalenie.[art. 106 § 1-5 KPA]

„Postępowanie uzgodnieniowe jest postępowaniem wпадkowym postępowania głównego, czyli niejako etapem postępowania o ustalenie warunków zabudowy. Wyniku tegoż uzgodnienia sąd administracyjny nie może kontrolować w postępowaniu ze skargą na decyzję o warunkach zabudowy, ponieważ uzgodnienie jest przedmiotem odrębnego tzw. wпадkowego postępowania.”

[wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z 22 lutego 2024 r. sygn. akt IV SA/Po 12/24]

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

DECYZJA O USTALENIU LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

Decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego określa:

- 1) rodzaj inwestycji;
- 2) warunki i szczegółowe zasady zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy zgodne z planem ogólnym oraz wynikające z przepisów odrębnych, a w szczególności w zakresie:
  - a) warunków i wymagań ochrony i kształtowania ładu przestrzennego,
  - b) ochrony środowiska i zdrowia ludzi oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
  - c) obsługi w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacji,
  - d) wymagań dotyczących ochrony interesów osób trzecich,
  - e) ochrony obiektów budowlanych na terenach górniczych;
- 3) linie rozgraniczające teren inwestycji, wyznaczone na mapie w odpowiedniej skali, z zastrzeżeniem art. 52 ust. 2 pkt 1.
[art 54 ust. 1 Ustawy]

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

Zgodność warunków i szczegółowych zasad zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy określanych w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego z planem ogólnym zapewnia się przez:

1) ustalenie:

a) funkcji zabudowy i zagospodarowania terenu **mieszczącej się w profilu funkcjonalnym** strefy planistycznej obejmującej teren,

b) sposobu zagospodarowania i zabudowy terenu w zakresie:

- minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej nie mniejszego niż minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej określony dla strefy planistycznej obejmującej teren, a w przypadku terenu położonego w obszarze zabudowy śródmiejskiej - nie mniejszego niż 2/3 minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej określonego dla strefy planistycznej obejmującej teren,
- maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy nie większej niż maksymalna nadziemna intensywność zabudowy określona dla strefy planistycznej obejmującej ten teren,
- wysokości zabudowy nie większej niż maksymalna wysokość zabudowy określona dla strefy planistycznej obejmującej teren,
- udziału powierzchni zabudowy nie większego niż maksymalny udział powierzchni zabudowy określony dla strefy planistycznej obejmującej teren;

2) spełnienie wymogu, o którym mowa w art. 13f ust. 5.[art 54 ust. 2 Ustawy]

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

---

DECYZJA O USTALENIU LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

Decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wiąże organ wydający decyzję o pozwoleniu na budowę.
[art. 55 Ustawy]

Nie można odmówić ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego, jeżeli zamierzenie inwestycyjne jest zgodne z przepisami odrębnymi. Przepis art. 1 ust. 2 nie może stanowić wyłącznej podstawy odmowy ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego. [art. 56 Ustawy]

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

---

DECYZJA O USTALENIU LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

„Decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego nie jest decyzją uznaniową, lecz jej ustalenia są zależne od regulacji prawnych dotyczących projektowanego zamierzenia inwestycyjnego i obszaru, na którym takie zamierzenie ma być zlokalizowane. Decyzja ta stanowi więc prawnie określoną formę oceny dopuszczalności lokalizacji inwestycji w danym miejscu, w świetle powszechnie obowiązującego prawa.”

[wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 5 grudnia 2023 r.
sygn. akt II OSK 442/21]

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

---

DECYZJA O USTALENIU LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

„W toku postępowania o wydanie decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego nie prowadzi się postępowania i nie podejmuje się wiążących ustaleń w zakresie szczegółowej lokalizacji inwestycji, a wskazuje się jedynie, iż zrealizowanie zamierzenia w granicach określonych we wniosku odpowiada przepisom prawa. Kwestia zgody właścicieli nieruchomości, przez które ma przechodzić planowana inwestycja, na jej umieszczenie na tym terenie, nie ma w toku postępowania w sprawie wydania decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego znaczenia - wymogu takiego nie stawiają przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i nie jest to konieczne z uwagi na cel i istotę tego postępowania.”

[wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 25 października 2023 r.
sygn. akt II OSK 1382/22]

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

---

DECYZJA O USTALENIU LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

1. Postępowanie administracyjne w sprawie ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego można zawiesić na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy od dnia złożenia wniosku o ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta podejmuje postępowanie i wydaje decyzję w sprawie ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego, jeżeli:
  - 1) w ciągu dwóch miesięcy od dnia zawieszenia postępowania rada gminy nie podjęła uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu miejscowego albo
  - 2) w okresie zawieszenia postępowania nie uchwalono planu miejscowego lub jego zmiany.
2. Jeżeli decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wywołuje skutki, o których mowa w art. 36, przepisy art. 36 oraz art. 37 stosuje się odpowiednio.
[art. 58 Ustawy]

II. Zasady lokalizowania i realizacji inwestycji celu publicznego

---

DECYZJA O USTALENIU LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

Odwołanie od decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji powinno zawierać zarzuty odnoszące się do decyzji, określać istotę i zakres żądania będącego przedmiotem odwołania oraz wskazywać dowody uzasadniające to żądanie.
[art. 53 ust. 6 Ustawy]

Nie stwierdza się nieważności decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, jeżeli od dnia jej doręczenia lub ogłoszenia upłynęło 12 miesięcy. Art. 158 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego stosuje się odpowiednio.
[art. 53 ust. 7 Ustawy]

Nie uchyla się decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego w przypadku wznowienia postępowania na podstawie art. 145 § 1 pkt 4 Kodeksu postępowania administracyjnego, jeżeli upłynęło 12 miesięcy od dnia jej doręczenia lub ogłoszenia.
[art. 53 ust. 8 Ustawy]

Część III

Inwestycje celu publicznego lokalizowane i realizowane na podstawie specustaw

---

III. Inwestycje celu publicznego lokalizowane i realizowane na podstawie specustaw

---

USTAWA O SZCZEGÓLNYCH ZASADACH PRZYGOTOWANIA I REALIZACJI INWESTYCJI W ZAKRESIE DRÓG PUBLICZNYCH

Wojewoda w odniesieniu do dróg krajowych i wojewódzkich albo wykonujący zadania zlecone z zakresu administracji rządowej starosta w odniesieniu do dróg powiatowych i gminnych, wydają decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej na wniosek właściwego zarządcy drogi.
[art.11a ust. 1 Specustawy drogowej]

Ustawa określa zasady i warunki przygotowania inwestycji w zakresie dróg publicznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 645, 760, 1193 i 1688), zwanych dalej "drogami", a także organy właściwe w tych sprawach.
[art.1 ust. 1 Specustawy drogowej]

III. Inwestycje celu publicznego lokalizowane i realizowane na podstawie specustaw

USTAWA O SZCZEGÓLNYCH ZASADACH PRZYGOTOWANIA I REALIZACJI INWESTYCJI W ZAKRESIE DRÓG PUBLICZNYCH

Wojewoda w odniesieniu do dróg krajowych i wojewódzkich albo starosta w odniesieniu do dróg powiatowych i gminnych wysyłają zawiadomienie o wszczęciu postępowania w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej wnioskodawcy, właścicielom lub użytkownikom wieczystym nieruchomości objętych wnioskiem o wydanie tej decyzji na adres wskazany w katastrze nieruchomości, a w przypadku, o którym mowa w art. 11a ust. 2, wojewodom albo starostom, na których obszarze właściwości znajdują się nieruchomości lub ich części objęte wnioskiem o wydanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, oraz zawiadamiają pozostałe strony w drodze obwieszczeń, odpowiednio w urzędzie wojewódzkim lub starostwie powiatowym, a także w urzędach gmin właściwych ze względu na przebieg drogi, w urzędowych publikatorach teleinformatycznych - Biuletynie Informacji Publicznej tych urzędów i w prasie lokalnej. Doręczenie zawiadomienia na adres wskazany w katastrze nieruchomości jest skuteczne.
[art.11d ust. 5 Specustawy drogowej]

Z dniem zawiadomienia, o którym mowa w ust. 5, nieruchomości stanowiące własność Skarbu Państwa bądź jednostek samorządu terytorialnego, objęte wnioskiem o wydanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, nie mogą być przedmiotem obrotu w rozumieniu przepisów o gospodarce nieruchomościami.
[art.11d ust. 9 Specustawy drogowej]

III. Inwestycje celu publicznego lokalizowane i realizowane na podstawie specustaw

---

USTAWA O SZCZEGÓLNYCH ZASADACH PRZYGOTOWANIA I REALIZACJI INWESTYCJI W ZAKRESIE DRÓG PUBLICZNYCH

Decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej zawiera w szczególności:

- 1) wymagania dotyczące powiązania drogi z innymi drogami publicznymi, z określeniem ich kategorii;
- 2) określenie linii rozgraniczających teren, w tym określenie granic pasów drogowych innych dróg publicznych w przypadku gdy wniosek, o którym mowa w art. 11d, zawiera określenie granic tych pasów;
- 3) warunki wynikające z potrzeb ochrony środowiska, ochrony zabytków i dóbr kultury współczesnej oraz potrzeb obronności państwa;
- 4) wymagania dotyczące ochrony uzasadnionych interesów osób trzecich;
- 5) zatwierdzenie podziału nieruchomości, o którym mowa w art. 12 ust. 1;
- 6) oznaczenie nieruchomości lub ich części, według katastru nieruchomości, które stają się własnością Skarbu Państwa lub właściwej jednostki samorządu terytorialnego;
- 7) zatwierdzenie projektu zagospodarowania działki lub terenu oraz projektu architektoniczno-budowlanego;
- 8) w razie potrzeby inne ustalenia .....

[art.11d ust. 5 Specustawy drogowej]

III. Inwestycje celu publicznego lokalizowane i realizowane na podstawie specustaw

USTAWA O SZCZEGÓLNYCH ZASADACH PRZYGOTOWANIA I REALIZACJI INWESTYCJI W ZAKRESIE DRÓG PUBLICZNYCH

Od decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej stronie służy odwołanie do organu wyższego stopnia, którym jest:

- 1) wojewoda w przypadku wydania decyzji przez starostę;
- 2) minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa w przypadku wydania decyzji przez wojewodę. [art.11g ust. 1 Specustawy drogowej]

Odwołanie strony od decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej zawiera zarzuty odnoszące się do tej decyzji, określa istotę i zakres żądania będącego przedmiotem odwołania oraz wskazuje dowody uzasadniające to żądanie. [art.11g ust. 1a Specustawy drogowej]

Odwołanie strony od decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej rozpatruje się w terminie 30 dni, a skargę do sądu administracyjnego w terminie dwóch miesięcy. [art.11g ust. 2 Specustawy drogowej]

W postępowaniu przed organem odwoławczym oraz przed sądem administracyjnym nie można uchylić decyzji w całości ani stwierdzić jej nieważności, gdy wadą dotknięta jest tylko część decyzji dotycząca odcinka drogi, nieruchomości, działki. [art.11g ust. 3 Specustawy drogowej]

III. Inwestycje celu publicznego lokalizowane i realizowane na podstawie specustaw

USTAWA O SZCZEGÓLNYCH ZASADACH PRZYGOTOWANIA I REALIZACJI INWESTYCJI W ZAKRESIE DRÓG PUBLICZNYCH

1. Decyzją o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej zatwierdza się podział nieruchomości.
2. Linie rozgraniczające teren, w tym granice pasów drogowych, ustalone decyzją o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej stanowią linie podziału nieruchomości.
3. Decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej stanowi podstawę do dokonania wpisów w księdze wieczystej i w katastrze nieruchomości.
4. Nieruchomości lub ich części, o których mowa w art. 11f ust. 1 pkt 6, stają się z mocy prawa:
  - 1) własnością Skarbu Państwa w odniesieniu do dróg krajowych,
  - 2) własnością odpowiednich jednostek samorządu terytorialnego w odniesieniu do dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych- z dniem, w którym decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej stała się ostateczna.
- 4a. Decyzję ustalającą wysokość odszkodowania za nieruchomości, o których mowa w ust. 4, wydaje organ, który wydał decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej.
- 4b. Decyzję ustalającą wysokość odszkodowania wydaje się w terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej stała się ostateczna. [art. 12 ust. 1-4b Specustawy drogowej]

III. Inwestycje celu publicznego lokalizowane i realizowane na podstawie specustaw

---

USTAWA O PRZYGOTOWANIU I REALIZACJI STRATEGICZNYCH INWESTYCJI W ZAKRESIE SIECI PRZESYŁOWYCH

Ustawa określa zasady przygotowania i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych, sieci dystrybucyjnych oraz inwestycji towarzyszących, a także źródła ich finansowania.
[art.1 ust. 1 Specustawy przesyłowej]

strategiczna inwestycja w zakresie sieci przesyłowej - zadanie inwestycyjne wraz z wykonywaniem niezbędnych robót budowlanych w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane, w szczególności budowy lub przebudowy obiektów, urządzeń, sieci i instalacji niezbędnych do budowy, przebudowy, remontu, utrzymania, użytkowania, zmiany sposobu użytkowania, eksploatacji lub rozbiórki linii stanowiących elementy sieci przesyłowej, w tym stacji elektroenergetycznych, tymczasowych obiektów budowlanych, obiektów sieci gazowej, sieci i przyłączy elektroenergetycznych, wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłych, telekomunikacyjnych oraz infrastruktury drogowej lub kolejowej; [art.1 ust. 2 pkt 4 Specustawy przesyłowej]

III. Inwestycje celu publicznego lokalizowane i realizowane na podstawie specustaw

USTAWA O PRZYGOTOWANIU I REALIZACJI STRATEGICZNYCH INWESTYCJI W ZAKRESIE SIECI PRZESYŁOWYCH

Decyzję o ustaleniu lokalizacji strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej wydaje się w terminie miesiąca od dnia złożenia wniosku, o którym mowa w art. 4 ust. 1. W przypadku niewydania decyzji w tym terminie, minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa wymierza wojewodzie, w drodze postanowienia, co do którego przysługuje wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, karę pieniężną w wysokości 1000 zł za każdy dzień zwłoki. Wpływy z tytułu kar pieniężnych stanowią dochód budżetu państwa. [art. 6 ust. 1 Specustawy przesyłowej]

Decyzję o ustaleniu lokalizacji strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej, na wniosek inwestora, wydaje właściwy miejscowo wojewoda.

Wniosek o wydanie decyzji o ustaleniu lokalizacji strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej może odnosić się do całości lub części tej inwestycji.

W przypadku strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej realizowanej na obszarze dwóch lub więcej województw, decyzję o ustaleniu lokalizacji tej inwestycji wydaje wojewoda, na którego obszarze właściwości znajduje się najdłuższy objęty wnioskiem odcinek sieci przesyłowej realizowanej w ramach tej inwestycji.

[art.5 ust. 1-3 Specustawy przesyłowej]

III. Inwestycje celu publicznego lokalizowane i realizowane na podstawie specustaw

USTAWA O PRZYGOTOWANIU I REALIZACJI STRATEGICZNYCH INWESTYCJI W ZAKRESIE SIECI PRZESYŁOWYCH

Decyzja o ustaleniu lokalizacji strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej wiąże właściwe organy przy sporządzaniu planu ogólnego gminy oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Wojewoda przekazuje niezwłocznie wydane decyzje o ustaleniu lokalizacji strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej właściwym wójtom (burmistrzom, prezydentom miasta).
[art. 11 ust. 2 Specustawy przesyłowej]

Pozwolenie na budowę strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej lub pozwolenie na rozbiórkę tej inwestycji wydaje wojewoda na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane, z uwzględnieniem przepisów niniejszej ustawy.

Decyzja o ustaleniu lokalizacji strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej wiąże wojewodę wydającego pozwolenie na budowę.

Pozwolenie na budowę strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej może, w zależności od żądania określonego we wniosku, obejmować całe zamierzenie budowlane położone na obszarze danego województwa lub jego część.

[art.13 ust. 1-3 Specustawy przesyłowej]

III. Inwestycje celu publicznego lokalizowane i realizowane na podstawie specustaw

USTAWA O SZCZEGÓLNYCH ZASADACH PRZYGOTOWANIA DO REALIZACJI INWESTYCJI W ZAKRESIE BUDOWLI PRZECIWPOWODZIOWYCH

<https://www.gov.pl/web/infrastruktura/lepsza-ochrona-przeciwpowodziowa-nowego-dworu-gdanskiego>

Ustawa określa:

1) szczególne zasady i warunki przygotowania inwestycji w zakresie:

- a) budowli przeciwpowodziowych,
  - b) stacji radarów meteorologicznych
- zwanej dalej "inwestycją";

2) organy właściwe w sprawach, o których mowa w pkt 1.
[art.1 Specustawy przeciwpowodziowej]

Decyzję o pozwoleniu na realizację inwestycji wydaje wojewoda na wniosek inwestora.

[art. 4 ust. 1 Specustawy przeciwpowodziowej]

III. Inwestycje celu publicznego lokalizowane i realizowane na podstawie specustaw

USTAWA O TRANSPORCIE KOLEJOWYM

<https://www.plk-sa.pl/o-spolce/biuro-prasowe/informacje-prasowe/szczegoly/towary-do-portu-w-gdansk-pojada-nowym-torem-11067>

Przepisy ustawy określają:

1) zasady korzystania z infrastruktury kolejowej, zarządzania infrastrukturą kolejową i jej utrzymania;

.....

5) szczególne zasady i warunki przygotowania inwestycji dotyczących linii kolejowych, w tym warunki lokalizacji i nabywania nieruchomości na ten cel oraz organy właściwe w tych sprawach;

.....

art.1 Ustawy o transporcie kolejowym]

III. Inwestycje celu publicznego lokalizowane i realizowane na podstawie specustaw

USTAWA O TRANSPORCIE KOLEJOWYM

1. Przepisy niniejszego rozdziału określają szczególne zasady i warunki przygotowania inwestycji dotyczących linii kolejowych, w tym warunki lokalizacji i nabywania nieruchomości na ten cel oraz organy właściwe w tych sprawach.

2. Inwestor może złożyć wniosek o uzyskanie decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej w trybie niniejszego rozdziału albo o uzyskanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1130, 1907 i 1940 oraz z 2025 r. poz. 527 i 680).

[art. 9n Ustawy o transporcie kolejowym]

Decyzję o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej wydaje wojewoda, na wniosek:

- 1) PKP Polskich Linii Kolejowych Spółki Akcyjnej, zwanych dalej „PLK S.A.”, lub
  - 2) Spółki Celowej, o której mowa w art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1747), lub spółki, o której mowa w art. 15 ust. 1 tej ustawy, zwanych dalej "CPK", lub
  - 3) właściwej jednostki samorządu terytorialnego.
- [art.9o ust. 1 Ustawy o transporcie kolejowym]

Część IV

Wywłaszczenie nieruchomości

IV. Wywłaszczenie nieruchomości

WYWŁASZCZENIE PRZEZ OGRANICZENIE

Starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, udziela zezwolenia z urzędu albo na wniosek organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego, innej osoby lub jednostki organizacyjnej.

[art. 124 ust. 2 UGN]

Starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, może ograniczyć, w drodze decyzji, sposób korzystania z nieruchomości przez udzielenie zezwolenia na zakładanie i przeprowadzenie na nieruchomości ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji płynów, pary, gazów i energii elektrycznej oraz urządzeń łączności publicznej i sygnalizacji, a także innych podziemnych, naziemnych lub nadziemnych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń, jeżeli właściciel lub użytkownik wieczysty nieruchomości nie wyraża na to zgody. Ograniczenie to następuje zgodnie z planem miejscowym, a w przypadku braku planu, zgodnie z decyzją o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

[art.124 ust. 1 UGN]

IV. Wywłaszczenie nieruchomości

WYWŁASZCZENIE PRZEZ OGRANICZENIE

Udzielenie zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, powinno być poprzedzone rokowaniami z właścicielem lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości o uzyskanie zgody na wykonanie prac, o których mowa w ust. 1. Rokowania przeprowadza osoba lub jednostka organizacyjna zamierzająca wystąpić z wnioskiem o zezwolenie. Do wniosku należy dołączyć dokumenty z przeprowadzonych rokowań. Przepisy art. 114 ust. 1 i 2 oraz art. 115 stosuje się odpowiednio.[art. 124 ust. 3 UGN]

„Przepis art. 124 ust. 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami nie wprowadza żadnych szczegółowych wymogów ani reguł co do formy i treści rokowań, co oznacza, że o formie i charakterze rokowań decyduje sam inwestor. Na gruncie powołanego przepisu ważne jest jedynie, aby obowiązek zainicjowania takich rokowań został dochowany. Rokowania mogą zostać zakończone w dowolnym czasie, w tym w momencie, gdy jedna ze stron uzna, że nie ma szans na wypracowanie porozumienia. Organ - a za nim i sąd - ustala jedynie fakt istnienia rokowań, nie bada zaś przyczyn braku zgody stron.”

[wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z 23 stycznia 2025 r.
sygn. akt II SA/Kr 1597/24]

IV. Wywłaszczenie nieruchomości

„Artykuł 124 ust. 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami nie określa ani formy prowadzenia rokowań, ani też dokumentów, z jakimi inwestor musi wystąpić do właściciela gruntu w celu uzyskania zgody na udostępnienie nieruchomości. Przepis ten nie nakłada również na inwestora obowiązku poinformowania właściciela na piśmie, że rokowania w sprawie uważa za zakończone. Strony zmierzające do załatwienia sprawy w sposób w nim określony nie są więc związane jakimikolwiek regułami w zakresie przeprowadzenia rokowań, za wyjątkiem obligatoryjnego ich zainicjowania. Ustawodawca nie formalizuje także momentu zakończenia rokowań, wobec czego mogą one zostać zakończone w dowolnym czasie, np. w sytuacji, gdy w ocenie którejkolwiek ze stron, brak jest szans na zawarcie porozumienia.”

[wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 28 października 2024 r.
sygn. akt I OSK 1138/23]

IV. Wywłaszczenie nieruchomości

WYWŁASZCZENIE PRZEZ OGRANICZENIE

Decyzja ostateczna, o której mowa w ust. 1, stanowi podstawę do dokonania wpisu w księdze wieczystej. Wpisu dokonuje się na wniosek starosty, wykonującego zadanie z zakresu administracji rządowej, lub organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego, jeżeli zezwolenie było udzielone na wniosek tej jednostki.
[art. 124 ust. 7 UGN]

„Przepis art. 124 ust. 7 ustawy o gospodarce nieruchomościami nie stanowi źródła obowiązku odszkodowawczego. Nieprawidłowe jest stanowisko, że katalog zdarzeń wywołujących szkodę wymienionych w art. 120 i 124-126 ustawy obejmuje również przewidziany w art. 124 ust. 7 ustawy wpis decyzji do księgi wieczystej. Na podstawie tego przepisu dochodzi do ujawnienia w księdze wieczystej, na podstawie decyzji, ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości przez wydanie zezwolenia na założenie i przeprowadzenie ciągów, przewodów i urządzeń, jeżeli właściciel nie wyraża na to zgody. Decyzja taka, jak zasadnie się przyjmuje, jest dla inwestora źródłem prawa do dysponowania nieruchomością na cele budowlane, a także cele związane z utrzymaniem założonych ciągów, linii i urządzeń. Decyzja taka może być wydana tylko przed rozpoczęciem inwestycji, której dotyczy, nie jest możliwe jej wydanie względem inwestycji już zrealizowanych..”

[wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 28 czerwca 2022 r.
sygn. akt I OSK 890/19]

IV. Wywłaszczenie nieruchomości

WYWŁASZCZENIE PRZEZ OGRANICZENIE

Przepisy art. 124 ust. 1-2 i 4-7, art. 124b oraz art. 125 i art. 126 stosuje się odpowiednio do nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym. Do postępowania w sprawie ograniczenia sposobu korzystania z tych nieruchomości stosuje się art. 114 ust. 3 i 4, art. 115 ust. 3 i 4 oraz art. 118a ust. 2 i 3.
[art. 124a UGN]

„Nieruchomość o nieuregulowanym stanie prawnym oznacza nieruchomość, dla której ze względu na brak księgi wieczystej, zbioru dokumentów albo innych dokumentów nie można ustalić osób, którym przysługują do niej prawa rzeczowe, a także nieruchomość, której właściciel lub użytkownik wieczysty nie żyje i nie przeprowadzono lub nie zostało zakończone postępowanie spadkowe. Powyższa sytuacja wyklucza prowadzenie rokowań, które co do zasady prowadzone są pomiędzy właścicielem lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości a osobą lub jednostką organizacyjną zamierzającą wystąpić z wnioskiem o zezwolenie na udostępnienie nieruchomości. Zamiast rokowań, o których mowa wyżej, informacja o zamiarze wydania decyzji o ograniczeniu sposobu korzystania z nieruchomości podawana jest przez starostę do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości oraz na stronach internetowych starostwa powiatowego, a także przez ogłoszenie w prasie o zasięgu ogólnopolskim. Jeżeli w terminie dwóch miesięcy od dnia ogłoszenia nie zgłoszą się osoby, które wykażą, że przysługują im prawa rzeczowe do nieruchomości, możliwe jest wszczęcie postępowania w sprawie wydania decyzji o ograniczeniu sposobu korzystania – co w przedmiotowej sprawie miało miejsce.”

[wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z 17 sierpnia 2016 sygn. akt II SA/Bd 698/16]

IV. Wywłaszczenie nieruchomości

WYWŁASZCZENIE PRZEZ OGRANICZENIE

Obowiązek udostępnienia nieruchomości może być ustanowiony na czas nie dłuższy niż 6 miesięcy. Przepis art. 124 ust. 1a i 4 stosuje się odpowiednio.
[art. 124b ust. 3 UGN]

Starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, w drodze decyzji zobowiązuje właściciela, użytkownika wieczystego lub osobę, której przysługują inne prawa rzeczowe do nieruchomości do udostępnienia nieruchomości w celu wykonania czynności związanych z konserwacją, remontami oraz usuwaniem awarii ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń, nienależących do części składowych nieruchomości, służących do przesyłania lub dystrybucji płynów, pary, gazów i energii elektrycznej oraz urządzeń łączności publicznej i sygnalizacji, a także innych podziemnych, naziemnych lub nadziemnych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń, a także usuwaniem z gruntu tych ciągów, przewodów, urządzeń i obiektów, jeżeli właściciel, użytkownik wieczysty lub osoba, której przysługują inne prawa rzeczowe do nieruchomości nie wyraża na to zgody. Decyzja o zobowiązaniu do udostępniania nieruchomości może być także wydana w celu zapewnienia dojazdu umożliwiającego wykonanie czynności.
[art. 124b ust. 1 UGN]

IV. Wywłaszczenie nieruchomości

ODSZKODOWANIE

Wywłaszczenie własności nieruchomości, użytkowania wieczystego lub innego prawa rzeczowego następuje za odszkodowaniem na rzecz osoby wywłaszczonej odpowiadającym wartością tych praw.

Odszkodowanie przysługuje również za szkody powstałe wskutek zdarzeń, o których mowa w art. 120 i 124-126. Odszkodowanie powinno odpowiadać wartości poniesionych szkód. Jeżeli wskutek tych zdarzeń zmniejszy się wartość nieruchomości, odszkodowanie powiększa się o kwotę odpowiadającą temu zmniejszeniu.

[art. 128 ust. 1 i 4 UGN]

„Generalnie wysokość odszkodowania za szkody wynikłe z ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości, o którym mowa w art. 128 ust. 4 ustawy o gospodarce nieruchomościami, powinna obejmować dwa elementy: wartość poniesionych szkód oraz zmniejszenie wartości nieruchomości wskutek trwałego usytuowania na nieruchomości urządzeń infrastruktury technicznej.

Jest to odszkodowanie za szkody na gruncie wyrządzone wybudowaniem urządzeń przesyłowych, jak i równowartość ubytku wartości nieruchomości wskutek konieczności znoszenia trwałej obecności urządzeń na gruncie. Co więcej nie zawsze zmniejszenie wartości nieruchomości należy odnosić do całej powierzchni nieruchomości. Przeciwnie, co do zasady, należy przyjąć regułę odwrotną i zmniejszenie wartości nieruchomości odnosić wyłącznie do tej części powierzchni nieruchomości, co do której ograniczono sposób korzystania.”

[wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z 16 marca 2023 r. sygn. akt II SA/Lu 782/22]

IV. Wywłaszczenie nieruchomości

ODSZKODOWANIE

1. Odszkodowanie ustala starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, w decyzji o wywłaszczeniu nieruchomości, z zastrzeżeniem ust. 5.

5. Starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, wydaje odrębną decyzję o odszkodowaniu:

- 1) w przypadkach, o których mowa w art. 98 ust. 3, art. 106 ust. 1 i art. 124-126;
- 2) na wniosek podmiotu realizującego cel publiczny lub właściciela wywłaszczonej nieruchomości;
- 3) gdy nastąpiło pozbawienie praw do nieruchomości bez ustalenia odszkodowania, a obowiązujące przepisy przewidują jego ustalenie.

[art. 129 ust. 1 i 5 UGN]

IV. Wywłaszczenie nieruchomości

ODSZKODOWANIE

„W myśl art. 130 ust. 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami ustalenie wysokości odszkodowania następuje po uzyskaniu opinii rzeczoznawcy majątkowego, określającej wartość nieruchomości. Tym samym skoro w sprawie niezbędne są wiadomości specjalne, bowiem art. 130 ust. 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami wymaga w tym zakresie opinii rzeczoznawcy majątkowego o wartości nieruchomości (operatu szacunkowego), organ prowadzący postępowanie w przedmiocie ustalenia odszkodowania ma obowiązek zwrócić się na podstawie art. 84 § 1 KPA do biegłego o wydanie takiej opinii w przedmiotowym zakresie.”

[wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 6 sierpnia 2024 r.
sygn. akt I)SK 667/23]

„Wady operatu szacunkowego sporządzonego przez biegłego mogą być usuwane także na etapie postępowania odwoławczego, np. przez uzupełnienie opinii, pozyskanie wyjaśnień biegłego czy ocenę prawidłowości sporządzenia operatu przez organizację rzeczoznawców majątkowych.”

[wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z 15 marca 2024 r. sygn. akt II SA/Kr 132/24]

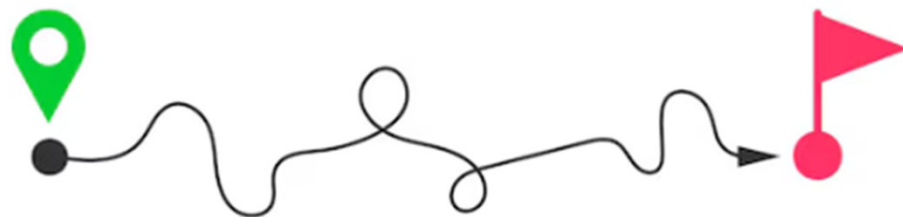
Część V

Podsumowanie i dyskusja

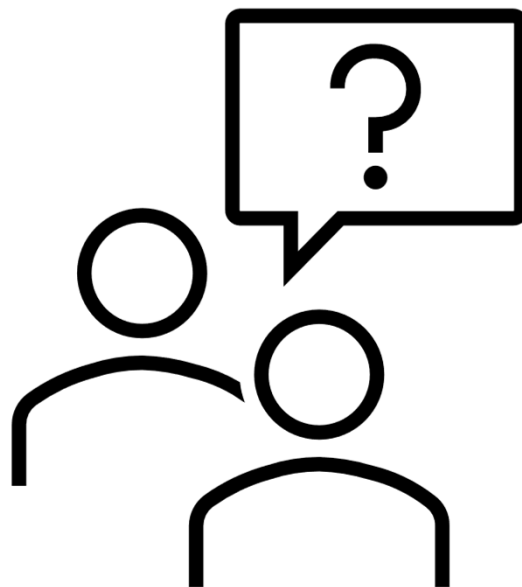
V. Podsumowanie i dyskusja

Pytania

Dziękuję za uwagę

Agnieszka Ludwikowska

Kancelaria Radcy Prawnego

E-mail: ludwikowskakancelaria@gmail.com